

SARI LUHTANEN JA JOHANNA SINISALO,

KAKSI KÄSIKIRJOITAJAA

Sarjainfo: Ensimmäinen lyhyesti: mitä kaikkea olette tehneet ja minne?

Johanna Sinisalo: Olen tehnyt sarjakuvakäsäreitä kohta kymmenen vuotta, aluksi tietenkin ihan omaksi ilokseni ja omakustanteisiin, ja kauhea salaisuuteni on, että olen jopa aikoinani koettanut itse piirtää räpeltää, mutta onneksi se on jäänyt. **Hannu Mänttärin** tapaaminen teki hommasta hieman ammattimaisempaa, Kemin kilpailuissa olemme saaneet kai kaiken mitä sieltä saatavissa on, ja tällä hetkellä meillä pyörii vakituinen sarja nimellä *Tiskivuoro Uusi Nainen* -lehdessä. Teen myös käsikirjoituksia muille, tällä hetkellä on Kallatuotannossa yksi strippisarja syynissä. Teen siis hommia muidenkin kuin Hannun kanssa.

Olen kirjoitellut tämän kymmenkunta vuotta myös artikkeleita ja kritiikkejä sarjakuvista Sarjainfoon ja science fiction -lehtiin, ja peräti Aamulehteenkin.

Sarjakuvien ulkopuolelta olen kai saanut onitusten tunnustusta science fictionin saralla, parisensikymmentä julkaistua novellia, toinen mokoma artikkeleita ja kritiikkejä ynnä muuta säälää on tullut tuotettua milloin minnekin. Lisänä sopassa ovat olleet sähköiset mediat eli tv sekä radio ja jopa planetaario-ohjelmat.

Varsinainen leipä lähtee sekini kirjoittamisesta, eli olen copywriter-kampanjasuunnittelija - ainakin vielä tällä hetkellä.

Sari Luhtanen: Sarjakuvan teko alkoi **Pajun Tiinan** kanssa kymmenkunta vuotta sitten. Osallistuttin Kemiin ekan kerran ja sitten päästiin Peili-lehteen tekemään sarjakuvaa, joka oli nimeltään *Elävät kuvat*. Sitä hommittiin pari vuotta. Sitten osallistuttin Tiinan kanssa sarjakuvalla *Antiteesi* Kemin kilpailuun. Se oli *Maisaa ja Kaarinaa*, ja sieltä lohkesi palkinto. Ihmeeksi ja yllätykseksi Anna-lehti oli siitä kiinnostunut ja teki meidän kanssa sopimuksen, vaikka me oltiin ihan kokemattomia, eikä ollut enempää kuin kuusi juttua valmiina. Nyt aloitetaan seitsemättä vuotta, viidenkymmenen Maisan ja Kaarinan vuosivaundilla. Kolmas alppari julkaistaan keväällä -93. Välillä tehtiin myös lastensarjakuvaa *Taksi 705*, joka oli avaruusseikkailu, Koululainen-lehteen.

Leipätyönäni suomennan tv-ohjelmia, kaudokirjallisuutta ja mm. **Matt Groeningin** *Eiämän helvetti* -kirjoja.

Käsisi tutulle piirtäjälle on muistilappu
Sarjainfo: Poikkeavatko eri piirtäjille tekemänne käsikirjoitukset toisistaan?

SL: Piirtäjä ei oikeastaan vaikuta käsikirjoituksen tekoon, vaan pikemminkin se, mihin mä

NO ON SE NYT YHTÄ HELVETTÄ KUIN TYÖPAIKALLAKIN TÄYTYY JO MAISTEN KANSSA TAPELLA!

KUIS P.

NIMÄITTEI MUIH OMIHSENI OSASTO- PÄÄLLIKKÖKSI NAISEN VOIKKO KUVITELLA?

OHOH! VAI NAISEN? MUMMOSEN?

NO, OHAN SE IHAN SIMPSAKKA TYTTÖ. ITSE ASIASSA VALLAN PANTAVA KUMMILI HYVÄT SÄÄRET JA TOLLAI!

A! ETTE OLI VIELÄ NÄITKIN!

VIELÄ JA VIELÄ! NO MILLIS MUULLA SE OLSI TOHON PÄESYTT KUIN ULKONÄÖLLÄÄN VÄHÄN KUULE HEILAUTTANUT PERHANA!

ON NIILL' HELPPOA... NAISILLA... OH.

MITÄ SE TARKOTAT? ETTE TÄÄ TÄLLÄNEN ON SUN MIELESTÄ OIKEIN, VAI?

NO JOS NE SILLÄ PERJÄÄ...

ET KAI SE TAHTOIS OLLA NAINEN?

EN TÄMÄN NIKAISENÄ.

© S/M PRODUCTIONS 1991 39

oien sitä ajatellut tai millaista tunnelmaa mä ajan takaa. Tiinan kanssa yhteistyö on tietysti kestänyt jo niin monta vuotta, että meillä on ihan omat tekemisen kuviomme esim. Maisan ja Kaarinan tekemisessä. Tiina voi esmes sanoa, minkälaista siitä olisi kiva piirtää, ja minä teen käsärin sitä ajatellen. **Karjalaisen Jussia** varten Kemin kilpailuun kirjoitettu juttu vuonna 1987 oli lähinnä tietyn atmosfäärin tavoittelua, ja mun mielestä se onnistuikin varsin hyvin. **Nuortimon Pentin** piirtämä *Pieni vampyyritarina* oli jonkinlainen alkusoitto mun nykyiselle tolkuttomalle vampyyri-innostukselle. Mä en ajanut siinä takaa mitään sen kummempaa, halusin vain tehdä sellaisen kauniin kehityskertomuksen. Ehkä mä seuraavaksi teen Suuren vampyyritarinan.

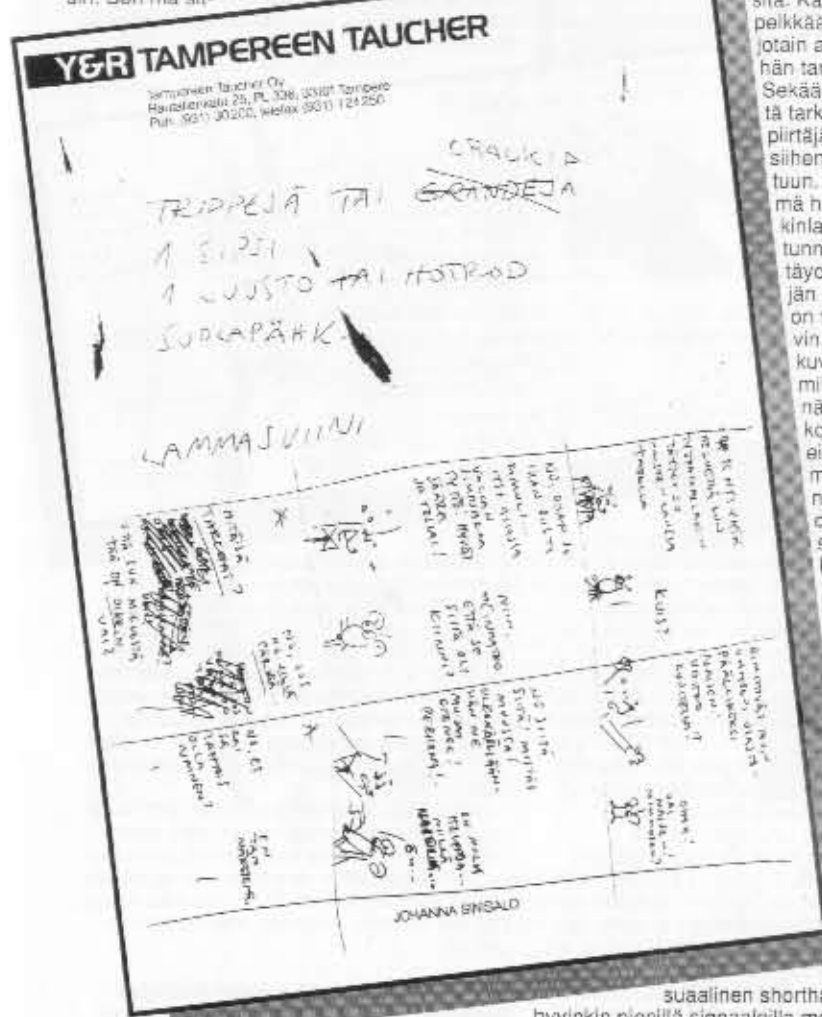
Maisaa ja Kaarinaa varten mä kirjoitan vain periaatteessa dialogin, joskus vähän annan osviittaa, millainen ympäristö mun mielestä siihen sopis tai jotain muuta vastaavaa, mutta toisaalta Tiina on niin osaava dramaturgi ja tietysti myös tottunut mun teksteihin, että sekini on vähän turhaa. Eikä mun mielestä mun ehdotuksia tarvitse orjallisesti noudattaa.

Kun mä kirjoitin *Pientä vampyyritarinaa*, mä kohditin ensin joukon kohtauksia ja sitten mietin niille sopivan järjestyksen. Sitten rupeusin tekemään minä-muotoista dialogia, ja ehkä neijäs versio oli kaikkein laajamittaisin. Sen mä sit-

Neulomi + 1, fil. a. katsomus- ja suhtautumistapa, joka panee pääpaanan luokituttavan konkreettiseen todellisuuteen sitä kuitenkin ihannoimatta. b. tieto-opillinen käsityskanta, jonka mukaan ihmisen, tajuvasta subjektiivisista rippumaton olevainen on olemassa. c. looginen käsityskanta, jonka mukaan oloiden leijit ovat yhtä todellisia kuin itse olen. d. nominalismi. e. kuvataiteesta ja kirjallisuudesta nimitys, joka tarkoittaa esittämällä todellisuuden mukaisia kuvauksia ja luomalla todellisen elämän vaikutelman. Suomen kirjallisuudessa r. nimitystä käytetään etenkin 1980-luvulta ja sen jälkeen esiintyneistä todellisuuskuvauksista.

Realismia on useita lajeja. Yksi tunnetuimmista on teatterissa käytetty *kahvikuppirealistimi*.

Yksi Johanna Sinisaloon *Tiskivuoro*-käsikirjoituksista on tehty autenttisen ostoilofotan kanssa samalle paperinpäälle (tyttörolli koulun pikkujoulu).

ten riisui mielestäni mahdollisimman peikistetyksi ja lähti Pentille, joka sitten vielä vähän karsi siitä. Käsäri oli lähes peikkää dialogia, vain jotain asioita selitän vähän tarkemmin.

Sekään ei mun mieltä tarkoita sitä, että piirtäjän pitäisi uskoa siihen kuin raamattuun. Pikemminkin mä haluan antaa jonkinlaisen kuvauksen tunnelmasta ja jättyäyn sitten piirtäjän armoille. Mulla on tietysti aina hyvin selviäkkin mielikuvia siitä, miltä mikin sivu tai kuva näyttää, mutta koska valmis tulos ei koskaan vastaa mun mielikuvaa, niin tavallaan ei ole mitään järkeä sitoa piirtäjän käsiä - ja sittenhän se piirtäminen vasta vaikeata olisikin, häh heh.

JS: Omalta mieheltä tekeminen on aika erilaisista kuin vierailte tekeminen. Käsikset voivat olla tosi viitteellisiä, meille on itse asiassa kehittynyt jonkinlainen visuaalinen shorthand, jolla voin hyvinkin pienillä signaaleilla merkitä tiedon siitä, millaisena näen esim. hahmon ilmeen. Tämän tyyppinen käsisi vaatii tietenkin kirjoittajan ja piirtäjän toimimista ritinän, käsisi on enemmän muistilappu kuin selvä partituuri.

Mutta se on selvää, että teen käsikirjoituksen aina nk. rätilleiskana, minulla on oltava kirkaana päässä alustava ruutujako ja tietty visuaalinen dynamiikka, ennen kuin voin mielestäni tehdä toimivaa käsikirjoitusta. Jopa *Tiskivuoro*, jossa on vakioruudutus ja hyvin staattinen graafinen rakenne, tulee kirjoitettua leiskan muodossa, vaikka sen voisi periaatteessa kirjoittaa repliikkipareina. Nämä *Tiskivuoro*-käsikirjoitukset on laadittu pieniin lehtiöihin tai kapakkakuittien taakse. Yksi *Tiskivuoron* kirjoittamisen parhaista metodeista on mennä baaritiskille vaanimaan ja ottaa ylös messevimpiä sananvaihtoja ja repliikkejä, ja kievarikuitin taakse on mukava tehdä minimalistisia huolimattomasti kirjoitettuja käsäreitä. Niihin liitetään sitten luonnoksia ilmeistä ja tehdään skarppauksia. Viimeinen tekstin hiominen tapahtuu vasta kuvien tussauksen jälkeen, teksti sovitetaan tarkkaan olemassaoleviin ilmeisiin ja reaktioihin.

Hannun kanssa työskentely on hyvin kaksisuuntaista ja todellisia tiimityöskentelyä, mikä käytännössä tarkoittaa kamalaa huutamista ja loputtomia kompromissien tekoja. Eli en minä anna painavia näkemyksiä visuaalisista toteutuksista, vaan myös Hannu karsi ja kritisoi tekstiä. Rätilleisistä Hannu hyödyntää noin puolet ja pistää loput omiaan. Prosessi on aina hyvin hauska ja työtyöstä antava, ainakin jälkeempään ajatellen. Nyrkkiääntönä, siis sääntönä, joka pitää nyrkki pois käytöstä, on se, että Hannu on aina kiistalianteessa lopullinen visuaalinen ja minä tekstillinen auktoriteetti. Olemme tehneet myös kaistapäisiä kokeiluja, joissa teen käsikirjoituksen jälkeempään valmiiseen kuvalliseen luonnokseen. Se on hirvu lystikästä älyllistä voimistelua.

Muilla tekemäni sarjat ovat sitten tavantomaisemmin tehtyjä: normaali kuvaselosteet ja repliikkitekstit. Vaikka tekisin ne suoranaissina, määrätellään ruutujen määrän per sivu kuvan karkean rajauksen ja muut perusasiat. Kovin laajaa kokemusta minulla ei erilaisista piirtäjistä vielä ole, kenties sen verran, että en ole havainnut työprosessissa merkittävää eroa, oli piirtäjä sitten mies tai nainen. Henkinen synkronia, kyky etäymmärtämiseen lenee ratkaisevin onnistumisen ehto.

Sarjainfo: Miten sarjakuvakäsisten tekeminen eroaa muista kirjoitustyöstäsi, tv-käsisten, novellien ja mainosten tekemisestä, Johanna? Mitä niistä arvostat itse eniten?

